

ПОЗИЦИЯ

На Екологично сдружение „За Земята“ и „Грийнпийс“ – България по Наредба за изискванията и контрола върху дървесината, която се използва за битово отопление

На 07.10.2019 г. в Държавен вестник беше публикувана Наредба за изискванията и контрола върху дървесината, която се използва за битово отопление (Наредбата) и на тази дата повечето текстове в нея влязоха в сила. Тя беше създадена, за да намали емисиите на ФПЧ от битовото отопление в общините с наднормено замърсяване по този показател.

Както посочихме по време на заседанията на работната група, която подготвяше Наредбата, а също и в рамките на общественото ѝ обсъждане¹, прилагането на изисквания към качеството на дървесината за отопление е втората мярка с най-голям принос за намаляване на емисиите на ФПЧ, определена в Националната програма за качество на въздуха (НПКАВ) приета от Министерски съвет през 2019 г.² Тази мярка е важна, защото според НПКАВ над 76% от хората ползващи твърди горива за отопления се отопляват с дърва и едва 14-15% - с въглища. Това е и една от мерките, с които българското правителство се надява да омилостиви Европейската комисия във връзка с наказателната процедура срещу страната ни, по която се очаква, че ако няма сериозен напредък, ще ни бъдат наложени сериозни санкции. Едва ли обаче Комисията ще приеме, че с тази Наредба в страната ще се намалят емисиите на фини прахови частици (ФПЧ) от изгарянето на дървесина в бита.

Още с промените в Закон за чистота на атмосферния въздух (ЗЧАВ), ръководеното от Нено Димов Министерство на околната среда и водите лиши обществото ни от възможността да намалим сериозно емисиите на вредни вещества от изгаряне на дървесина с висока влажност. Въпреки препоръките ни, както и тези на експертите, работили по изготвянето на НПКАВ, в закона не бе предвидено създаването на стандарт за дървесината по подобие на този за въглищата (наричан гръмко стандарт за твърдо гориво), а просто „изисквания“. Следва да отбележим, че тези съществени недостатъци се дължат на нежеланието на българското правителство да се ангажира сериозно с проблема. Поради тази причина и от НПКАВ отпадна препоръката да се приложат стандарти и по-строги изисквания за дървесината, както спрямо

---

¹ Виж [Становище На Екологично сдружение „За Земята“ и „Грийнпийс“ – България по Проект за Наредба за изискванията и контрола на дървесината, която се използва за битово отопление.](#)

² Очакваният принос от такава мярка е почти три пъти по-висок от прилагането на стандарти за въглища за град София (Таблица 18, стр. 88 от Проект на НПКАВ версия Януари 2018.) Според Глава 3 от приетата НПКАВ “прегледът на емисиите в НИЕ за компонента ФПЧ2.5 на ФПЧ10 показва, че приносът на битовото отопление към общото количество емисии на ФПЧ2.5 на национално равнище варира между 77% и 82% за периода 2011 – 2016 г.”. В програмата недвусмислено се казва, че основен принос за това има изгарянето на дърва “Емисиите на ФПЧ10 от битовото отопление се получават най-вече от изгарянето на твърди горива, особено дърва, но също така и въглища”. Това се обяснява с много по-високата употреба на дърва спрямо въглища. В Глава 3 още се посочва, че за 2016 г. над 76% от домакинствата, отопляващи се на твърдо гориво използват биомаса (предимно дърва) и тенденцията е възходяща, а 14-15% от домакинствата използват въглища или въглищни брикети като при тях тенденцията е низходяща.

въглищата, за което настоявахме и ние. Това нежелание бе демонстрирано и в работната група по Наредбата най-вече от общинските и държавните предприятия, добивачи и търгувачи с дървесина, чието мнение беше подкрепено от Изпълнителна агенция по горите. Въпреки аргументираната съпротива и на други участници в работната група (например Националното сдружение на общините в Република България), в крайна сметка Наредбата беше приета в този вид, който потвърждава отказа на институциите да решат проблема.

На първо място тя страда от съществени недостатъци, които не могат да бъдат отстранени с каквито и да било редакционни изменения и допълнения в Наредбата. Самата философия и управленският подход на подзаконовия нормативен акт са неправилни.

Вместо да се създаде стандарт за съдържанието на влажност, който да е задължителен за производителите и/или доставчиците на дървесина, както се предвижда за въглищата, се въвеждат изисквания само към потребителите. Възприетият подход възлага отговорността за осигуряване на качеството на дървесината изцяло на тях. В цялата верига на производство, търговия и потребление на продукта, потребителите са онези, които са в най-малка степен подготвени и разполагат с технически средства за измерване на влажността, както и с уменията за работа с тях. Очевидно е, че възприетият подход е в противоречие с принципа на съразмерността (чл. 6 от АПК), защото на потребителите (гражданите) се възлагат всички задължения и отговорности за осигуряване на качеството на дървесината за битово горене.

В Наредбата е предвидено да бъде извършван контрол за спазване на изискванията за дървесината за горене. Този контрол може да бъде извършен или на мястото на съхранение и просушаване (най-вероятно двора на потребителя) или на мястото на изгаряне (жилището на потребителя). Очевидно е, че проверка на мястото на съхранение и просушаване няма да може да докаже изгарянето (използването) на дървесината. В най-добрия случай „нарушителят“ ще може да бъде уличен в неправилно съхранение на дървесината (чл. 6, ал. 2 от Наредбата), като при това лицата винаги ще могат да твърдят, че неправилното съхранение е временно и всеки съдия би приел, че става дума за маловажност на деянието. **Същинското нарушение - използването на дървесина за битово отопление с абсолютна влажност над 30% – не може да бъде доказано, освен чрез посещение и констатиране на нарушението в жилището на лицето. Но за нарушаване на неприкосновеността на жилището (чл. 33 от Конституцията на Република България и чл. 8, ал. 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи) е необходимо случаят да бъде изрично посочен в закона. А понастоящем в националното законодателство не съществува възможност органите на властта да влизат в жилището на лице с оглед установяване на административно нарушение по ЗЧАВ. Допълнителен проблем, свързан с контрола е, че не става ясно кой има задължение да го осъществява – кметовете или РИОСВ. А всички знаем какво се случва, когато има възможност да се прехвърля горещия картоф между институциите. Обикновено – нищо.**

Ето защо твърдим, че предвиденият в проекта за Наредба механизъм за контрол върху използването на дървесината за битово отопление ще остане едно добро пожелание, но няма да може да бъде осъществяван на практика.

Не на последно място следва да отбележим, че **общинските съвети следва да определят на каква територия от общината ще се прилага Наредбата** (чл.2, ал. 1). В това виждаме три проблема. Първо, **не е ясно, дали решението на общинския съвет е предпоставка за прилагането на Наредбата в дадена община. Този неяснота се задълбочава от липсата на срок, в които общинският съвет да вземе такова решение.** Това поставя риск от забавяне на решението или от неприемане на такова решение, при което не е ясно дали Наредбата се прилага изобщо в дадена община и на каква територия от нея. Второ, не са посочени критерии, въз основа на които да се определи териториални обхват на Наредбата. Съответно не е ясно, дали общинските съвети ще изберат подходящия подход при определянето им поради липса на експертиза, нежелание да проведат непопулярна политика или други фактори. Създава се и възможност общинските съвети да определят териториалния обхват на Наредбата в тежест на живущите в определени части от общината, което може да доведе до обжалване на решенията на общинските съвети и допълнително да се препятства прилагането на Наредбата.

На база на всичко това считаме, че прилагането на Наредбата няма да доведе до подобряване на съществуващото положение със замърсяването на въздуха от изгаряне на дървесина за битовото отопление. Според нас е необходима промяна в ЗЧАВ, която да предвиди създаването на стандарт за дървесината и да бъде изработен такъв, но не от МЗХГ и ИАГ, а от МОСВ с водеща роля на експертите по качество на въздуха и с включване на гражданското общество и експерти извън държавните институции.

Ако не се случи това, най-вероятно Нено Димов, или който и да е друг министър на околната среда и водите, няма да има какво съществено да докладва като напредък при изпълнение на решението на Съда на Европейския съюз от 5 април 2017 г. по дело C-488/2015 срещу България. Гражданите ще продължим да дишаме замърсен въздух и да понасяме здравните последици от това, но ще трябва да платим и глобите заради един министър и едно правителство, които са силни в приоритетите на думи, но изключително слаби в осъществяването им.